

Espoon hiippakunnan tuomiokapitulin toimintakertomus 2022

Johdanto

Espoon hiippakunnan tuomiokapituli on toimintalinjauksessaan *Kutsuttuina kirkon työssä* määritellyt tehtäväkseen osallistua Kristuksen kirkon missioon mahdollistamalla, tukemalla ja turvaamalla seurakuntien työtä ja työyhteisöjä.

Espoon hiippakunnassa on 19 seurakuntaa, jotka muodostavat kolme rovastikuntaa. Espoon tuomiorovastikuntaan kuuluvat Espoon tuomiokirkkoseurakunta, Espoonlahden seurakunta, Kauniaisien suomalainen seurakunta, Kirkkonummen suomalainen seurakunta, Leppävaaran seurakunta, Olarin seurakunta ja Tapiolan seurakunta. Lohjan rovastikuntaan kuuluvat Hangon suomalainen seurakunta, Karkkilan seurakunta, Lohjan seurakunta, Raaseporin suomalainen seurakunta, Siuntion suomalainen seurakunta ja Vihdin seurakunta. Tuusulan rovastikuntaan kuuluvat Hyvinkään seurakunta, Järvenpään seurakunta, Keravan seurakunta, Nurmijärven seurakunta, Mäntsälän seurakunta ja Tuusulan seurakunta. Seurakuntarakenteessa ei tapahtunut muutoksia vuoden 2022 aikana.

Hiippakuntavaltuuston jäsenet toimikaudella 2020–2024 ovat:

1) maallikkojäsenet: Pentti Aspila, Lea Ahonen, Anni Hyvärinen, Tuomo Hyvärinen, Mika Leppäaho, Jouni Mykkänen, Kirsi Nummi, Juha Pitkä, Jaakko Rahja, Sirpa Rantala, Päivi Raunu, Heikki Sorvari, Saila Sutinen ja Raija Urama.

2) pappisjäsenet: Sini Mäkelä, Mimosa Mäkinen, Meri-Anna Paloniemi, Juha-Pekka Rissanen, Juha Vähäsarja, Kaisa Yletyinen ja Heidi Zitting.

Hiippakuntavaltuusto kokoontui kaksi kertaa. Hiippakuntavaltuustolle tehtiin 21 seurakuntien jäsenen allekirjoittama kirkkolain 17 b luvun 4 a §:n mukainen jäsenaloite kirkon jäsenen mahdollisuudesta säilyttää seurakunnan jäsenyys henkilön asuinpaikan muuttuessa hänen ottaessaan vastaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n 1 momentin 7 kohdan tarkoittamia asumispalveluja tai kohdan 8 tarkoittamia laitospalveluja. Aloite jätettiin raukeamaan.

Tuomiokapitulin puheenjohtajana toimi piispa Kaisamari Hintikka ja jäseniä olivat tuomiorovasti Ari Paavilainen, vanhempi pappisasessori Tarja Meijer ja nuorempi pappisasessori Eero Jokela, lakimies- asessori Aappo Laitinen, hiippakuntadekaani Kai Peltonen (30.9.2022 asti) ja Mika Nurmi (1.10.2022 alkaen) ja maallikkojäsen Lea Ahonen. Läsnäolo- ja puheoikeudella tuomiokapitulin istuntoihin osallistui hiippakuntavaltuuston puheenjohtaja Pentti Aspila. Istunnon esittelijänä ja sihteerinä toimi notaari Pilvi Keravuori. Tuomiokapitulin istunto kokoontui 12 kertaa.

Henkilötyövuosien määrä vuonna 2022 oli 10,2 (vuonna 2021 10,4, vuonna 2020 10,2 ja vuonna 2019 10,8).

Keskeiset tapahtumat vuonna 2022

Tuomiokapitulin ja hiippakunnan seurakuntien toimintaan kohdistuneet koronarajoitukset päättyivät alkuvuodesta 2022. Piispantarkastukset päästiin toteuttamaan Hangon suomalaisessa seurakunnassa ja Espoon seurakuntayhtymässä. Mäntsälän seurakunnan piispantarkastus aloitettiin hallinnon, talouden ja suunnittelujärjestelmän tarkastuksella syksyllä 2022. Uusitun piispantarkastuksen

ohjeistuksen mukaisesti tarkastettavilta seurakunnilta edellytettiin aiempaa perusteellisempaa strategista suunnittelua ja johtopäätöksiä seurakunnan resurssien muutosten vaikutuksista.

Venäjän helmikuun lopussa Ukrainassa aloittama hyökkäyssota heijastui myös kirkon ja hiippakunnan seurakuntien työhön. Tuomiokapituli järjesti yhdessä Kaartin Jääkärirykmentin kanssa maaliskuussa kirkkoherrojen ja seurakuntien ja -seurakuntayhtymien valmiuspäälliköiden maanpuolustuspäivän ja ohjeisti seurakuntia valmiussuunnitelmien päivittämiseen. Myös hiippakunnan henkisen huollon (HeHu) kehittämistä jatkettiin. Piispa piti eri yhteyksissä esillä kirkon tehtävää henkisen kriisinkestävyyden vahvistamisessa.

Piispanmessuja oli kuluneena vuonna huomattavan paljon johtuen juhluvuosista ja pandemian siirtämistä tapahtumista. Näitä olivat muun muassa Järvenpään seurakunnan ja Vihdin kirkon juhlat sekä Tapiolan kirkon uudelleen käyttöön ottaminen.

Hiippakunnan seurakunnissa järjestettiin useita diakonian viran 150-juhluvuoteen liittyviä tapahtumia. Espoon hiippakunnan piispa oli yksi Helsingissä järjestettyjen Diakoniapäivien pääpuhujista. Tuomiokapitulin asiantuntija oli mukana juhluvuoden tapahtumien suunnittelussa ja muun muassa Kirkkohallituksen vetämässä Kestävä diakonia -ryhmässä.

Edinburghin ystävyshiippakunnan delegaation pitkään suunniteltu vierailu Suomeen toteutui piispa John Armesin johdolla. Ohjelmaan sisältyi kohtaamisia eri puolilla Espoon hiippakuntaa. Kaksi Espoon hiippakunnan edustajaa osallistui puolestaan Edinburghin hiippakunnan pappien kokoontumiseen marraskuussa 2022. Keskusteluissa työstettiin ajatuksia ystävyshiippakuntien yhteydenpidosta koronasulkujen jälkeisessä ajassa. Kehittyneet etäyhteydet tarjoavat uusia mahdollisuuksia seurakuntatason yhteydenpidolle.

Tuomiokapituli kutsui yhdessä Helsingin hiippakunnan kanssa kaksi työntekijää Namibian evankelisluterilaisesta kirkosta (ELCIN) tutustumaan kirkkomme diakoniatyöhön ja Palvelevan puhelimen toimintaan. Vierailun kohokohtia oli vieraiden osallistuminen valtakunnallisille diakoniapäiville Helsingissä, Palvelevan puhelimen neuvottelupäiville Oulussa ja Järvenpään seurakunnan 70-vuotisjuhla-messuun ja juhlaan.

Kutsuttuna kirkon työhön -ordinaatiovalmennus järjestettiin keväällä ja syksyllä. Tuomiokapitulin pitkään esillä pitämä viesti uusien pappien vihkimisen tarpeesta kuultiin seurakunnissa ilahduttavasti, mikä näkyi vihittyjen pappien määrässä. Kevään ordinaatiovalmennukseen osallistui viisi pappisvirkaan vihittävä ja yksi diakonian virkaan vihittävä. Syksyn valmennukseen osallistui seitsemän pappisvirkaan vihittävä ja kaksi diakonian virkaan vihittävä.

Itä-Suomen yliopiston Teologisen tiedekunnan kanssa toteutettiin teologiharjoittelun pilotti, johon osallistui kaksi Espoon hiippakunnan seurakuntaa. Seurakuntien ja harjoittelijoiden kokemus pilot-tijaksosta oli myönteinen ja yhteistyösopimusta päätettiin jatkaa. Helsingin yliopiston työelämäharjoittelujakson kautta Espoon hiippakunnan seurakunnissa harjoitteli 11 teologian opiskelijaa.

Uudistettu kirkon johtamiskoulutus toteutui syksyllä ja jatkuu vakiintuneesti vuonna 2023. Espoon hiippakunnasta osallistujia oli kuusi ja Helsingin hiippakunnasta 11. Uudistunutta seurakuntatyön johtamisen tutkintoa suoritti viisi Espoon hiippakunnan pappia. Siihen osallistumisen edellytyksinä

olevat Johtamisen perusteet -koulutus sekä opiskelijan motivaatiokartoitus uraohjauskeskustelui-
neen toteutettiin toista kertaa.

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien työntekijöille suunnattu työnohjaajakoulutus ja sielunhoidon
erityiskoulutus järjestettiin yhdessä Kirkon koulutuskeskuksen ja Helsingin hiippakunnan kanssa. Ha-
keutuminen työnohjaukseen on jatkunut voimakkaana, ja kiinnostus eläkkeelle jäävien työnoh-
jausta kohtaan on kasvanut. Lähes koko työnohjaajaresurssi on ollut käytössä. Loppuvuodesta aloi-
tettiin vuonna 2024 Espoossa pidettävien työnohjaajien verkostopäivien valmistelu.

Rakenna seurakuntasi rippikoulupolkua -koulutus toteutui vuoden 2022 aikana yhteistyössä kirkko-
hallituksen, Helsingin hiippakunnan ja STEP-koulutuksen kanssa. Koulutuksessa kehitettiin palvelu-
muotoilun keinoin rippikoulutyötä aloitustapaamisesta konfirmaatioon saakka. Espoon hiippakun-
nasta osallistuja oli kolme. Polku-toimintamalli on käytössä osassa hiippakuntamme seurakunnista,
mutta tulevana vuosina monen seurakunnan tavoitteena on ottaa se käyttöön erityisesti kasvatus-
työn osalta.

Marraskuussa 2022 järjestettiin seurakuntavaalit. Tuomiokapituli tuki seurakuntia vaalien valmiste-
luissa ja antoi niihin liittyvää hallinnollista neuvontaa. Ohjausta ja tukea hallintohenkilöstölle ja luot-
tamushenkilöille annettiin muutenkin aktiivisesti, ja papiston henkilöstöhallintoon liittyviä päätök-
siä tehtiin vuoden aikana ennätysmäärä.

Tavoitteiden toteutuminen

Pandemia-aikana koetun ja siitä opitun jäsentäminen ja hyödyntäminen tuomiokapitulin ja seura-
kuntien toiminnassa onnistui hyvin. Pandemiatilanteen helpotuttua ja kokoontumisrajoitusten pois-
tuttua koulutus-, konsultaatio ja neuvottelutilanteita toteutettiin pääasiassa kasvokkain. Poikkeus-
oloihin verrattuna Teams-kokoontumisten ja webinaarien määrä vähentyi, mutta etäyhteyksien jär-
jestäminen on madaltanut erityisesti kauempana olevien osallistumiskynnystä.

Tuomiokapitulin työn sopeuttamista henkilöstön ja resurssien muutoksiin pohjustettiin jo edellisenä
vuonna. Vuoden 2022 aikana tuomiokapitulissa jätettiin täyttämättä yksi vakanssi, henkilöstöstä
vaihtui 40 % ja uusi organisaatorakenne otettiin käyttöön. Tuomiokapitulin työhön vaikutti myös
pappisasessorin, tuomiorovastin ja lääninrovastien vaihtuminen vuodenvaihteen 2021–2022 tie-
noilla. Siirtymä entistä pienempään henkilöstömäärään on toteutunut hallitusti ja työtä on kehitetty
projektiluonteiseen suuntaan. Työjärjestelyjen ja tehtäväkuvien toimivuutta seurataan myös jat-
kossa. Myös toimitilojen käyttöä on sopeutettu aktiivisesti muuttuneisiin olosuhteisiin ja toiminta-
kulttuuriin. Toimintavuodelta 2021 säästyneillä varoilla palkattiin tuomiokapituliin projektityönte-
kijä, joka selvitti kehityshankkeita ja mahdollista ulkopuolista rahoitusta. Uusien hankekumppa-
nuuksien myötä on löydetty uudenlaisia tapoja tukea lähijohtajia ja kirkkoherroja heidän työssään.
Tuomiokapitulin vuodelle 2022 asetetut toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet erinomaisesti
muutoksista huolimatta.

Hiippakuntavaltuuston roolin kehittäminen sekä hiippakuntafoorumi ja nuorten vaikuttajaryhmät.
Hiippakuntavaltuuston työskentelyä kehitettiin yhteistyössä puheenjohtajiston kanssa. Hiippakun-
tafoorumi järjestettiin syyskuussa Kauniaisten Raamattuopistolla. Nuorten vaikuttajaryhmistä

käytiin keskustelua kirkkoherrojen kokouksessa ja kirkkoherroja rohkaistiin vaikuttajaryhmien perustamiseen.

Hiippakunnallisten verkostojen ylläpitoa ja tukea on arvioitu kriittisesti toimintaa kehitettäessä ja erityisesti tuomiokapitulin roolia verkostojen ylläpitäjänä ja koollekutsujana. Hiippakunnan monipuolisia ja laaja-alaisia verkostoja kannustettiin itseohjautuvuuteen ja oma-aloitteisuuteen. Espoon ja Helsingin hiippakunnan rippikouluvastaaville järjestettiin tapaaminen loppusyksystä Upinniemen varuskunnassa. Työntekijävaihdosten myötä tarkempi selvitys seurakuntien rippikoulutyön tilasta siirtyi vuodelle 2023. Kansainvälisen työn verkosto toimi tiedon ja tuen jakamisen foorumina seurakuntien lähetystyön sekä kansainvälisen ja monikulttuurisen työn vastuutahoille. Kirkkomuusikoiden vertaistapaamiset ja kanttorien seurakuntaharjoitteluun liittyvät asiat hoidetaan yhteistyössä Helsingin kanssa. Yhteistyö on ollut tiivistä ja se on koettu arvokkaaksi. Seurakuntien työntekijöille suunnattu hengellisen elämän päivä toteutettiin lähitapahtumana. Pandemia-ajan arkuus näkyi siinä, että koronarajoitusten siirtämään retriittiin ei tullut tarpeeksi ilmoittautuneita tänäkään vuonna.

Kutsuttuna kirkon työhön -valmennuksen kehittäminen yhteistyössä muiden hiippakuntien kanssa. Valmennuksia on arvioitu vastuuhenkilöiden kanssa. Kokonaisuudistuksen osalta on jatkossa huomioitava sekä uudistetut pastoraalitutkinnon tavoitteet että osallistujapalaute. Pastoraalitutkinnon uudistaminen on muuttanut myös henkilökohtaisten opintosuunnitelmien (HOPS) laatimista. Sekä tutkintokoulutukseen liittyvien osioiden että HOPS:n sähköinen alusta Peda.net otettiin syksyn 2022 aikana käyttöön.

Synodaalikokous toteutettiin kestäväällä tavalla ruokailuja, kuljetuksia ja muita käytännön järjestelyjä myöten kaksipäiväisenä hybridimallina: yhteisenä kokoontumisena Lohjalla ja rovastikunnallisina jatkotyöskentelyinä Teamsissa. Osallistajat olivat kerätyn palautteen perusteella tyytyväisiä päivän antiin ja sisältöön. Tuomiokapitulissa käynnistettiin myös keskustelu siitä, miten synodaalokokouksia tulevaisuudessa toteutetaan. Vuonna 2022 käynnistettiin myös hiippakunnan 20-vuotisjuhlien (2024) valmistelut.

Seurakuntia tuettiin ympäristödiplomin valmistelussa ja tuomiokapitulin oma ympäristödiplomi uudistettiin. Seurakuntia on kannustettu uusimaan tai valmistelemaan oma ympäristödiplominsa tavoiteaikataulussa vuoteen 2025 mennessä. Työtä jatketaan vuoden 2023 aikana panostamalla erityisesti johdon tukeen ympäristödiplomiprosessissa.

Seurakuntia neuvottiin ja tuettiin kirkkoherrojen vaihdoksissa järjestämällä hallinnollista tukea ja koulutusta sekä käynnistämällä uusien kirkkoherrojen mentorointiryhmä. Saadun palautteen perusteella tukimuodot ovat olleet tervetulleita ja tarpeellisia. Kolmannes hiippakunnan seurakuntien kirkkoherroista on vaihtunut vuosien 2021–2022 aikana.

Lääninrovastien toimenkuvia on kehitetty yhteistyössä lääninrovastien kanssa. Hiippakunnan kolmesta rovastikunnassa kahdessa lääninrovastit vaihtuivat vuodenvaihteessa 2021–2022. Lääninrovastien kanssa laadittiin myös ohjeistus kirkkoherran vaalin valmistelemiseen.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hiippakunnan talousarvio laadittiin hiippakunnalle ilmoitetun kehyksen mukaisesti. Kirkolliskokous päätti hiippakunnan sitovaksi toimintakatteeksi 1 222 067 euroa, johon sisältyi toimitilakuluja 202 500 euroa. Kirkolliskokous päätti toukokuussa lisätä hiippakunnan talousarvioon 17 259 euroa eli 30 % vuoden 2021 tilinpäätöksen ylijäämästä. Määrärahalla palkattiin projektityöntekijä, joka selvitti mahdollisuuksia ulkopuoliseen rahoitukseen kehityshankkeisiin. Vuoden 2022 toteuma oli 93,7 %.

Covid19-pandemian päättyminen näkyi tuomiokapitulin toimintakuluissa. Kun kahtena edellisenä vuotena esimerkiksi henkilöstön matkakulujen ja ravitsemuspalvelujen toteuma oli selvästi budjetoitua pienempi, tilanne oli vuonna 2022 päinvastainen. Palvelujen ostot olivat kokonaisuudessaan selvästi ennakoitua suurempia, ja toteutuivat arvioituun nähden lähes puolitoistakertaisina. Säästöjä saatiin henkilöstökuluista. Henkilöstökulut muodostivat noin 70 % kaikista kuluista (noin 73 % v. 2021). Vuoteen 2021 verrattuna ne alenivat 3,7 %.

Toimitilojen kustannukset toteutuivat lähes talousarvion suuruisina. Toteuma oli 97,5 %. Poistoja kapitulilla ei ole toimitiloihin liittyen, koska se toimii vuokratiloissa.

Tuomiokapitulilla on hoidossaan Espoon hiippakunnan tuomiokapitulin rahasto. Rahaston yhteydessä on myös diakoniarahasto. Rahaston ohjesäännön mukaisesti sen tarkoituksena on tukea Espoon hiippakunnan tuomiokapitulin ja koko hiippakunnan toimintaa. Rahaston varat, mikäli niitä ei ole käytetty rahaston tarkoitusta palveleviin yleishyödyllisiin ja diakonisiin toimintoihin, on sijoitettava varmalla ja tuottavalla tavalla. Rahaston hoidosta, varojen sijoittamisesta ja varojen käytöstä päättää tuomiokapituli.

Tuomiokapitulin rahaston toimintatuotot olivat 54 998 € (55 053 € v.2021, 45 557 € v. 2020) ja toimintakulut olivat 41 420 € (32 197 € v 2021, 32 883 € v. 2020). Tilikauden tulos oli 13 578 € (22 856 € v. 2021, 13 083 € v. 2020).

Kuva vuoden 2022 toiminnasta

Kuva erillisenä tiedostona.

Kuvateksti: Synodaalikokouksen osallistujia Lohjan kirkon pihamaalla. Kuva: Terho Haataja.

Espoon hiippakunnan talousarvion 2022 toteutumavertailu

	TP 2021	TA 2022	2. talousarvion muutos	TP 2022	Yli-ali	T-%	TP22 vs. TP21
Toimintatuotot	23 803	55 000		54 078	922	-98,3	127,2 %
Maksutuotot	13 835	44 000		38 154	5 846	-86,7	175,8 %
Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	7 289	9 000		9 420	-420	-104,7	29,2 %
Tuet ja avustukset	2 679	2 000		2 878	-878	-143,9	7,4 %
Muut toimintatuotot				2 347	-2 347	0,0	
Sisäiset tuotot				1 280	-1 280	0,0	
Toimintakulut	-1 017 374	-1 074 567	-17 259	-1 017 928	-73 898	-93,2	0,1 %
Henkilöstökulut	-885 108	-955 108		-852 799	-102 309	-89,3	-3,7 %

Palkat ja palkkiot	-679 421	-746 314		-656 921	-89 393	-88,0	-3,3 %
Henkilösivukulut	-205 733	-209 794		-195 982	-13 812	-93,4	-4,7 %
Henkilöstökulujen oikaisuerät	46	1 000		104	896	-10,4	126,1 %
Palvelujen ostot	-82 627	-78 600		-122 004	43 404	-155,2	47,7 %
Palvelun ostot - sisäiset				-1 799	1 799	0,0	
Aineet ja tarvikkeet	-28 436	-22 100		-24 101	2 001	-109,1	-15,2 %
Annetut avustukset	-20 947	-18 000		-17 180	-820	-95,4	-18,0 %
Muut toimintakulut	-256	-759	-17 259	-46	-17 972	-0,3	-82,1 %
TOIMINTAKATE	-993 571	-1 019 567	-17 259	-963 850	-72 976	-93,0	-3,0 %

Toimitilat, talousarvion 2022 toteutumavertailu

	TP 2021	TA 2022	2. talousarvion muutos	TP 2022	Yli-ali	T-%	TP22 vs. TP21
Toimintakulut	-187 184	-202 500		-197 472	-5 028	-97,5	5,5 %
Palvelujen ostot	-30 282	-53 000		-28 280	-24 720	-53,4	-6,6 %
Vuokrakulut	-145 003	-137 000		-161 772	24 772	-118,1	11,6 %
Aineet ja tarvikkeet	-11 852	-12 500		-7 419	-5 081	-59,3	-37,4 %
Annetut avustukset	-48						
Muut toimintakulut							
TOIMINTAKATE	-187 184	-202 500		-197 472	-5 028	-97,5	5,5 %